

Dato: September 2019

Oppdragsgiver: KD

Mandat

Retningslinjer for helse- og sosialfagutdanningene

RETHOS fase 3

1 Bakgrunn

I forbindelse med behandlingen av Meld. St. 13 (2011–2012) *Utdanning for velferd – Samspill i praksis* ga Stortinget sin tilslutning til en rekke forslag for å styrke kvaliteten og relevansen i de helse- og sosialfaglige grunnutdanningene på universitets- og høyskolenivå. I meldingen ble det vist til at helse- og velferdstjenestene ikke hadde god nok innflytelse på det faglige innholdet i disse utdanningene. Tjenestene mente også at utdanningene var for statiske.

Meldingen konkluderte med at det var behov for bedre styring og bedre mekanismer på nasjonalt nivå for å sikre at forventningene oppfylles. I første omgang skulle det nye styringssystemet inkludere 19 grunnutdanninger, men kunne utvides med andre utdanninger som vurderes som viktige for helse- og velferdstjenestene.

Meldingen påpekte at de ovennevnte forhold fører til at kompetansen til nyutdannede kandidater ikke i tilstrekkelig grad imøtekommer tjenestenes kompetansebehov og brukernes behov for kvalitet i tjenestene.

Sentrale myndigheter har som et viktig ansvarsområde å sørge for at studentene i helse- og sosialfagutdanningene forberedes på arbeidsoppgavene og arbeidsmåtene i framtidens helse- og velferdstjenester. For å oppnå dette må både tjenestene og brukergruppene i større grad involveres i utformingen av innholdet i utdanningene.

Det ble dermed etablert et nytt styringssystem med tre nivåer:

1. *Universitets- og høyskoleloven*. Denne gir hjemmel for faglig styring av utdanningene gjennom rammeplaner.
2. *Forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger*.
3. *Forskrift om retningslinje for hver enkelt utdanning*. I stedet for dagens detaljerte beskrivelser av hva som skal inngå i utdanningene, beskriver de nye retningslinjene formål med den enkelte utdanning og forventet sluttkompetanse i form av læringsutbytte for ferdige kandidater.

Arbeidet med utvikling av nye retningslinjer er organisert som en del av RETHOS-prosjektet. Forskrift om felles rammeplan omfatter ikke retningslinjene for videre-, og masterutdanninger. Forøvrig gjelder de samme rammebetingelser og styringsbetingelser.

2 Beskrivelse av organiseringen i fase 3

2.1 Organisering av arbeidet

Arbeidet med utvikling av nasjonale faglige retningslinjer i fase 3 vil inngå i den samme organiseringen som i fase 1 og 2.

Arbeidet vil være et samarbeid mellom Kunnskapsdepartementet (KD), Arbeids- og sosialdepartementet (ASD), Barne- og familiedepartementet (BFD) og Helse- og omsorgsdepartementet (HOD). Disse utøver sin funksjon via en egen styringsgruppe for retningslinjearbeidet.

RETHOS-sekretariatet skal bistå programgruppene i utviklingsarbeidet og legge til rette for at retningslinjene er i tråd med føringene.

Sekretariatet skal også fungere som sekretariat for styringsgruppen og være et bindeledd mellom programgruppene og styringsgruppen.

Sekretariatets oppgaver er å:

1. gjøre programgruppene kjent med relevant nasjonalt og internasjonalt regelverk
2. legge til rette for at programgruppene utvikler retningslinjer i tråd med føringene i mandatet, herunder at fastsatte frister blir fulgt
3. bistå programgruppene i arbeidet gjennom fasilitering av møter, tilrettelegging av møter med brukerne og eksterne aktører, samt eventuelle konferanser
4. utvikle maler for utvikling av læringsutbyttebeskrivelser, rapportering, samt verktøy til bruk for programgruppene
5. bistå leder av programgruppen med å rapportere status for arbeidet i programgruppene
6. koordinere og videreformidle statusrapporter fra programgruppene for behandling i styringsgruppen
7. planlegge, koordinere og følge opp oppgaver i prosjektet, herunder videreformidle utkast til retningslinjer til styringsgruppen for vurdering
8. holde styringsgruppen informert om vesentlige sider ved arbeidet i programgruppene, forberede saker for styringsgruppen og formidle beslutninger tilbake til programgruppene
9. bistå med å oppsummere erfaringene fra programgruppenes arbeid
10. administrere høring og bidra til høringsinnspill, systematisere høringsinnspillene og oppsummere overfor styringsgruppen og programgruppene
11. utvikle og oppdatere informasjon om arbeidet, herunder løpende nettinformasjon

2.2 Programgrupper

Programgruppene har som mandat å utarbeide de nasjonale retningslinjene og ha ansvar for å vurdere høringsinnspill vedrørende retningslinjene. Programgruppene vil senere ha ansvar for fremtidig revidering av retningslinjene.

2.3 Mandat for programgruppene

2.3.1 Utarbeidelse av retningslinjene

Programgruppene viktigste oppgave er å utforme retningslinjer for den gjeldende utdanningen. Retningslinjene skal:

- inneholde formålsbeskrivelse, læringsutbyttebeskrivelser i tråd med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk og krav til studiets oppbygging for den enkelte utdanning. De kan også inneholde krav til praksisstudier.
- utformes som læringsutbyttebeskrivelse med forventet sluttkompetanse hos ferdige kandidater
- læringsutbyttene skal være inndelt i kompetanseområder som igjen inndeles i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse
- kunne fungere fleksibelt med tanke på å endre kravene dersom kompetansebehovene i tjenestene endres og samtidig ivareta utdanningsinstitusjonenes, tjenestenes og studentenes behov for forutsigbarhet
- gjelde for alle utdanningene og for alle de berørte sektorene
- sikre nødvendig styring slik at utdanningene fremstår som enhetlige og gjenkjennelige uavhengig av utdanningsinstitusjon, men samtidig gi rom for lokal tilpasning og utvikling

Retningslinjene skal utformes i tråd med:

- 1 tjenestenes kompetansebehov og brukernes behov for kvalitet i tjenestene
- 2 oppdatert og forskningsbasert kunnskap
- 3 sentrale politiske føringer og nasjonale reformer
- 4 utvikling av utdanningssektoren og helse- og sosialsektoren
- 5 nasjonalt og internasjonalt regelverk

Programgruppene er ansvarlige for innholdet i retningslinjene.

Leder av programgruppen har et overordnet ansvar for at programgruppen utarbeider nasjonale retningslinjer i tråd med føringene gitt i dette mandatet og i føringer for arbeidet. Programgruppene ved leder rapporterer jevnlig fremdrift og eventuelle avvik til prosjektsekretariatet som vurderer hva som skal sendes videre til styringsgruppen.

Leder av programgruppen har ansvar for at programgruppen leverer sitt forslag til retningslinjer etter en nærmere fastsatt frist til prosjektsekretariatet som koordinerer og videresender til styringsgruppen.

For programgrupper i fase 3 forutsettes det kontakt på tvers av programgruppene slik at nødvendig samkjøring kan skje så tidlig som mulig i prosessen.

Programgruppene har også ansvaret for å revidere retningslinjene i hht til pkt 1-5 ovenfor.

2.3.2 Høring

Programgruppen har ansvar for å utarbeide forslag til retningslinje som sendes på høring. Ved uenighet i programgruppen oversendes både flertalls- og mindretallsforslagene. Forslag til retningslinjer sendes prosjektsekretariatet for videresending til styringsgruppen. De involverte departementene vurderer høringsdokumentene før de sendes ut på høring. KD sender forslaget til retningslinje/forskrift på høring.

Etter høringsfristen skal programgruppen oppsummere og vurdere høringsinnspillene, samt foreslå nødvendige endringer i forslaget til retningslinjer. Nytt forslag til retningslinje sendes prosjektsekretariatet for videresending til styringsgruppen som deretter foretar en samlet vurdering av det reviderte forslaget. Dersom forslaget er tilfredsstillende vil styringsgruppen anbefale at retningslinjene blir fastsatt. Dersom de ikke finner retningslinjene tilfredsstillende har styringsgruppen mulighet til å gjøre mindre endringer. Ved større endringer sendes de via prosjektsekretariatet tilbake til programgruppen.

Retningslinjene fastsettes i forskriftsform av KD.

2.3.3 Prosess

Leder av programgruppen har ansvar for prosess, fremdrift og dokumentasjon av arbeidet. Programgruppene skal i samarbeid med prosjektsekretariatet ivareta en åpen prosess og dialog med relevante brukergrupper, profesjonsorganisasjoner, utdanningene og tjenesten man utdanner for. Dette gjelder særlig ved oppstart av utarbeidelse og revidering av retningslinjene. Dialogen med brukergrupper kan sikres på ulike måter gjennom for eksempel møter, konferanser og seminar.

Programgruppens leder har videre ansvar for å ha nødvendig dialog med øvrige programgrupper.

Deltakere i programgruppene skal også være åpne for anmodning fra relevante aktører om å dele informasjon om arbeidet i programgruppene på eksterne møter, etc.

Proessen skal:

- sikre helse- og velferdstjenestene og sektormyndighetene (på ulike nivåer) økt innflytelse på de helse- og sosialfaglige utdanningene
- inkludere brukere og andre relevante aktører, som profesjonsorganisasjoner, i prosessen
- legge grunnlaget for et likeverdig samspill mellom universitets- og høyskolesektoren og helse- og velferdstjenestene
- ivareta universiteter og høyskolars faglige frihet med hensyn til metode og undervisningsformer

Programgruppen skal søke konsensus i arbeidet med retningslinjene.

2.3.4 Sammensetning av programgruppene

Programgruppene skal settes sammen slik at de best mulig kan ivareta formålet med retningslinjene og mandatet. Programgruppene skal bestå av representanter fra utdanningene, representanter fra relevante helse- og velferdstjenester, studentrepresentanter og eventuelle forskningsmiljøer. Det er KD som inviterer til deltakelse og som bestemmer sammensetningen i den enkelte programgruppen etter innspill fra sektordepartementene.

Prinsippet for sammensetning er at programgruppene skal bestå av like mange representanter fra UH-sektoren som fra tjenestene.

Kun representanter for tjenestene eller utdanningene kan være leder.

Etter fire år velges ny leder. Lederfunksjonen skal hvert fjerde år veksle mellom representant for tjenestene og utdanningene. Dersom representanten som er valgt til leder, fratrer før periodens utløp, velges ny leder som representerer samme sektor ut den perioden den opprinnelige representanten var valgt til leder for. Lederen har ikke dobbeltstemme.

Programgruppens medlemmer oppnevnes for fire år om gangen, med mulighet for reoppnevning for to nye år. Studentrepresentantene oppnevnes for to år om gangen, med mulighet for reoppnevning for to nye år.

Dersom en representant slutter i det arbeidsforholdet som var grunnlaget for representasjonen, eller en student slutter på studiet som oppnevningen gjelder for, oppnevnes det en ny representant som sitter ut den perioden den opprinnelige representanten var oppnevnt for.

3 Framdriftsplan

Det skal fastsettes en framdriftsplan for hver utdanning ev grupper av utdanninger. Framdriftsplanen skal vise fasene i arbeidet, slik som utvikling av retningslinjene, høringsperiode, perioden for bearbeidelse av høringssvarene, samt tentativt tidspunkt for fastsettelse og tid for implementering.